

Jednačtyřicáté číslo *Slova a smyslu* je ve znamení obohacujících setkání a překonávání hranic. V první řadě ve smyslu geografickém, ať jde o přesuny pozdně středověkého románu o Mageloně mezi francouzským, německým, českým a polským prostředím, o korespondenci dvou významných badatelů, Dmitrije Čyževského a Antonína Škarky, přes železnou oponu nebo o transfer intelektuálního potenciálu mezi feministickým myšlením chicanských autorek a kontextem současné střední Evropy. V jiných státech mají tato setkání podobu inovativního spojení teoretického a historického přístupu, například při interpretaci středověkých pramenů optikou queer studies, či úsilí rozšířit kánon české literatury o pozoruhodný zapomenutý román z padesátých let 19. století.

Ve **Studiích a skicách** se Zuzana Smetanová a Martin Šenk zamýšlejí nad otázkou, jak je možné z hlediska queer studií interpretovat středověké prameny, a to na příkladu dopisů a dalších textů karolínského vzdělance Alkuina z Yorku (asi 735–804), vyznačujících se ve vztahu k jejich mužským adresátům silně eroticky zabarvenou afektivitou. Jde o vítězný text studentské soutěže vyhlášené Centrem genderových studií FF UK k připomenutí osobnosti Jiřiny Šiklové. Alena Kotšmířová se v materiálově bohatém článku věnuje detailní komparaci jednotlivých verzí pozdně středověkého románu *Historie o krásné Mageloně a rytíři Petrovi*, což jí umožňuje sledovat jeho cestu z francouzského prostředí přes německé překlady do českých zemí a rovněž srovnávat jeho české a polské verze. Románem Václava Ž. Donovského *Tři Čechové* z roku 1855 se v objevné studii zabývá Václav Vaněk. Tato rozsáhlá freska (720 stran osmerkového formátu ve čtyřech svazcích) sice nebyla dobovou kritikou přijata příznivě a literární historie román jen evidovala. Jak ale autor stati ukazuje, jedná se o pozoruhodný text ovlivněný úspěchem Sueových *Tajností pařížských* a představující pokus o složitě komponovaný sociální román, který lze chápat i jako *missing link* mezi literárním romantismem a realismem. Na to, jakým způsobem francouzský filozof Gilles Deleuze vstřebává a přepracovává myšlenky i styl Antonina Artauda, se ve svém textu soustředí Benjamin Slavík. Tyto podněty Deleuzovi pomáhají mj. vytvořit koncepci myšlení, které není možné identifikovat s reprezentací, a současně neupadá v chaotickou neurčitost. V poslední studii tohoto čísla si Aleksandra Hořubowicz klade překvapivou otázku, jak lze chicanské feministické uvažování autorek jako Gloria Anzaldúa, Chela Sandoval nebo Ana Castillo apropriovat pro kontext současného Polska a feministické teorie reflektující jeho historickou a sociální situaci. Autorka



pečlivě vybírá koncepty, které je možné do tohoto kulturního transferu smysluplně vyslat, a kriticky poukazuje na některé problémy spojené s bohatou polskou recepcí feministických a genderových teorií pocházejících ze Spojených států.

Retrospektiva, kterou tentokrát připravila a úvodní studií opatřila Marie Škarpová, přináší mimořádný materiál: část korespondence mezi slavistou ukrajinsko-ruského původu Dmitrijem Čyževským (1894–1977) a českým medievistou Antonínem Škarkou (1906–1972) věnovanou přípravě Škarkovy edice díla Adama Michny z Otradovic. Jde o pozoruhodný dokument vypovídající o vědecké spolupráci mezi badatelem z východního a západního bloku, ústící v úspěšný společný ediční projekt. Retrospektiva současně připomíná jubileum jednoho z nejvýznačnějších českých medievistů druhé poloviny 20. století.

Recenze knihy Kateřiny Smyčkové *Krátká věčnost. Vytržení z času v narativních textech od středověku na práh moderní doby* se pro **Kritické rozhledy** ujal Pavel Šidák. O publikaci *Místa paměti v procesu formování moderního českého národa* Petra Čorneje, Václavy Kofránkové a kolektivu pojednala Martina Mecco, edici *Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949)* připravenou Lukášem Holečkem hodnotí Jiří Brabec a na práci *Jen mít dosti sil! Ženy v dějinách české filozofie a vědy* z pera trojice autorů Zdeňka Jastrzemska, Dagmar Pichová a Jan Zouhar se soustředí Nikola Bečanová. Zbývající recenze jsou věnovány knize *Sari gelin. Antologie povídek z Ázerbájdžánu*, o níž píše Petra Košťálová, svazku Martina Machovce *K interpretaci české podzemní a undergroundové literatury 1948–1989*, který podrobně pojednala Gertraude Zand, a publikaci *Dělej něco! České a slovenské fanziny a budování alternativních scén* (Miroslav Michela, Jan Lomíček a Karel Šima), již recenzuje Petr A. Bílek.

Překlad jsme tentokrát opět spojili s Cenou Otokara Fischera udělovanou Institutem pro studium literatury. Pro rok 2022 ji získala kniha *Zwischen Prag und Nikolsburg. Jüdisches Leben in den böhmischen Ländern* (eds. Kateřina Čapková a Hillel J. Kieval, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2020), která byla už přeložena do češtiny (a také do angličtiny); laudatio Jana Budňáka přetiskujeme. Vzhledem k dostupnosti knihy v češtině jsme k překladu vybrali jiný text jednoho z jejích spoluautorů, amerického hebraisty Joshuy Teplitského. Ten se v něm věnuje morové epidemii, která v českých zemích udeřila roku 1713, a soustředí se na postavení obyvatel Židovského Města v průběhu šíření nákazy. Úvodem Teplitského studii, vzniklou i v kontextu aktuálních civilizačních výzev, opatřil Daniel Soukup.

Red.

The 41th issue of *Slovo a smysl* presents mutually advantageous encounters and the crossing of boundaries. We see this first and foremost in the geographical sense: the trajectory of the late medieval novel on Maguelone, for example, between the French, German, Czech, and Polish contexts; the correspondence of two distinguished scholars, Dmitrij Tschizewskij and Antonín Škarka, across the Iron Curtain; and the potential intellectual transfer between the feminist thought of Chicana authors and that of their counterparts in Central Europe. In other essays, these encounters have the shape of an innovative combination of theoretical and historical approaches, as in the interpretation of medieval sources through the lens of queer studies, or the effort to expand the canon of Czech literature with a remarkable forgotten novel from the 1850s.

In ***Studies and Sketches***, Zuzana Smetanová and Martin Šenk ponder the question of how medieval sources can be interpreted from the perspective of queer studies, using the example of letters and other writings by the Carolingian scholar Alcuin of York (c. 735–804) that are characterised by strong erotic affectivity in relation to their male recipients. The essay won the student competition held by the Centre for Gender Studies at the Faculty of Arts of Charles University in commemoration of Jiřina Šiklová. In an essay rich in material, Alena Kotšmídová devotes herself to a detailed comparison of various versions of the late medieval romance *Peter of Provence and the Fair Maguelone*, which allows her to trace the journey of the text from the French context through German translations to the Czech lands, and also to compare Czech and Polish versions. The novel by Václav Ž. Donovský *The Three Czechs* from 1855 is the topic of a revealing article by Václav Vaněk. This large-scale literary fresco (720 pages in octavo format and divided into four volumes) was not particularly well received by critics in its own time, and it has appeared in literary commentary only sporadically since then. As the author of this essay shows, however, it is a remarkable text influenced by the success of Eugène Sue's *The Mysteries of Paris*, as well as an attempt at a complex social novel that can also be understood as the missing link between literary romanticism and realism. Benjamin Slavík focuses in his article on how the French philosopher Gilles Deleuze absorbs and reworks the ideas and style of Antonin Artaud; these references help Deleuze to create a conception of thought that cannot be identified with representation yet does not fall into an indiscernible chaos. In the last article of this issue, Aleksandra Hołubowicz asks a surprising question concerning the Chicana feminist thought of authors like Gloria Anzaldúa, Chela



Sandoval, and Ana Castillo, pondering whether it would be possible to appropriate their respective conceptual groundwork in the context of contemporary Poland and feminist theory, reflecting its historical and social situation. The author carefully selects concepts that can be meaningfully used for this cultural transfer, emphasising some of the problems associated with the abundant Polish reception of feminist and gender theories from the United States.

The **Retrospective**, prepared and introduced by Marie Škarpová, presents a revealing source material: part of the correspondence between the Ukrainian-Russian Slavist Dmitrij Tschizewskij (1894–1977) and the Czech medievalist Antonín Škarka (1906–1972), dedicated to Škarka's preparation of a collection of poetry by Adam Michna z Otradovic. It is a remarkable document of scholarly cooperation between researchers from Eastern and Western blocs, one that resulted in a successful editorial project. The retrospective also commemorates the jubilee of one of the most important Czech medievalists of the second half of the 20th century.

In the **Critical Views**, Pavel Šidák reviews the book *Krátká věčnost. Vytržení z času v narativních textech od středověku na práh moderní doby* ('A short eternity: The tearing out of time in narratives from the Middle Ages at the threshold of modernity') by Kateřina Smyčková, Martina Mecco writes about the publication *Místa paměti v procesu formování moderního českého národa* ('Realms of memory in the process of shaping the modern Czech nation') by Petr Čornej, Václava Kofránková et al., Jiří Brabec reviews the edition *Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949)* ('Survey on the book of the year in *Lidové noviny*, 1928–1949') prepared by Lukáš Holeček, and Nikola Bečanová discusses the book *Jen mít dosti sil! Ženy v dějinách české filozofie a vědy* ('Just to be strong enough! Women in the history of Czech philosophy and science') by the trio of authors Zdeňka Jastrzemska, Dagmar Pichová, and Jan Zouhar. The remaining reviews are devoted to the book *Sari gelin. Antologie povídek z Ázerbájdžánu* ('*Sari gelin*: An anthology of short stories from Azerbaijan'), reviewed by Petra Košťálová, Martin Machovec's volume *K interpretaci české podzemní a undergroundové literatury 1948–1989* ('Towards an interpretation of Czech underground literature, 1948–1989'), discussed in detail by Gertraude Zand, and *Dělej něco! České a slovenské fanziny a budování alternativních scén* ('Do something! Czech and Slovak fanzines and the building of alternative scenes') (Miroslav Michela, Jan Lomíček and Karel Šima), reviewed by Petr A. Bílek.

The **Translation** section is prepared once more in connection to the Otokar Fischer Prize, awarded by the Institut pro studium literatury. For 2022, it was awarded to the book *Zwischen Prag und Nikolsburg. Jüdisches Leben in den böhmischen Ländern* (eds. Kateřina Čapková and Hillel J. Kieval, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2020), which has already been translated into Czech (and also into English, under the title *Prague and Beyond: Jews in the Bohemian Lands*); we publish Jan Budňák's *laudatio*. Since the book is available in Czech, we have chosen another essay by one of its co-authors, the American Hebraist Joshua Teplitsky, for translation. In this essay, he discusses the plague epidemic that struck the Czech lands in 1713, focusing on the inhabitants of the Jewish Town at the time of the epidemic. The introduction to Teplitsky's text, written also in the context of the current challenges to human civilisation, is provided by Daniel Soukup.

Red.